

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPĂRHIIEI ORTODOXE ROMĂNE A ARADULUI

O Sărbătoare Românească.

Cuvântarea Prea Sf. Sale Episcopului Grigorie ținută în Catedrala din Arad cu ocazia sfințirii steagului filialei Arad a societății de ajutor „Expresul” în 7 Oct. 1928.

Părintele Luminilor Ni-a ajutat ca ziua de astăzi să pricinuiască nespusă bucuria bisericii noastre ortodoxe române. Este legitimă bucuria aceasta, căci D-Voastră ați venit azi să cereți binecuvântarea bisericii asupra societății de ajutor „Expresul” filiala Arad, fiind convinși că societatea omenească este condusă de-o putere mai presus de orice lege sau putere a firii văzute. D Voastră Vă dați seama de importanța factorilor spirituali și morali chemați a face viața aceasta mai bună. Vă dați seama că acești factori lucrează prin biserica noastră chemată a regula felul de purtare și faptele cetățenilor spre binele și consolidarea țării.

Suflete curate și oameni întregi sunt aceia cari își dau seama că îndreptarea vieții atârână de piatra credinții: H istos.

De această piatră a credinții vă apropiați azi cu un steag mândru pe cari ochii mei sufletești văd scris cuvântul: iubire Da, iubii mei. Societatea D-Voastră având de scop să strângă legăturile de înfrățire și iubire, să culte spiritul de camaraderie și de ajutoare în caz de boală, de proces sau în lipsa de serviciu, este o societate a iubirii creștine. Intre oameni cu cugetări curat lumești nu e cu putință să ființeze o asemenea societate. Simțim că mai ales azi, oamenii se trudesesc pentru persoana lor, dar prea puțin pentru alții. D-Voastră dați pildă de o iubire creștină. D-Voastră arătați că pe lângă soție și prunci, aveți grije și de camarazii de oficiu sau de muncă. Scriitorul Tolstoi încă spune că nu ajunge să-ți iubești numai soția și pruncii,

pentru că o asemenea iubire arată și ființele necuvântătoare.

Firește că orice osteneală și trudă se depune pentru întărirea spiritului de înfrățire, acea osteneală va avea răsplătire, căci zice Mântuitorul: „Intrucât ați făcut unuia din acești frați ai Mei prea mici, Mie ați făcut” (Mat 25). Frați ai lui Iisus sunt și cei streini și cei șarmani și cei bolnavi și dacă D-Voastră lucrați frățeste, — veți îndulci multe necazuri.

Dar munca frățescă cere râvnă. Toim vremuri când în scumpa noastră Română, noi ne putem câștiga pâinea cu muncă cinstită, fie că suntem cărturari sau funcționari, sau muncitori de pământ sau în fabrică. — avem talanți dela Dzeu spre a răsplăti cu greutatea vieții.

Pentru fiecare chemare, avem putere dela Dzeu să ne putem face datoria și să avem răsplătire pe măsura muncii noastre. Doi soldați, plecând la războiu, — sau înțeleg că vor împărți f aștește tot ce vor câștiga. Dar numai unul a luptat vitejește iar celalalt, făcându-se că e bolnav, s'a ascuns de frica g oantelor. La sfârșitul războiului soldatul viclean și a cerut partea dela cel care luptase, dar acesta i a zis: „Eu m'am ales din războiu cu ceva parale, dar și cu patru răni dureroase: două pe frunte și două pe brațe. Deci să împărțim f aștește rănilor dacă vrei să împărțim frățeste banii”.

Cu alte cuvinte în măsura râvnii ce depunem avem drept și la răsplătă. Doresc ca bunul Dumnezeu în măsura în care vă iubii unul pe altul să vă dea mulțumire și fericire în viață. Doresc ca avântul D-Voastră religios de astăzi să fie căldura care topește ghiata nepăsării de pe multe suflete cari au uitat de

Dumnezeu. A zis oarecine că lumea de azi pare a fi un sindicat, o înțelegere împotriva lui Dzeu și a tot ce e sfânt.

Este prea tristă o asemenea icoană care nici nu corespunde realității. Cu toate abaterile dela legea morală, la noi în țară se muncește serios și toți trebuie să recunoaștem progresele în armată, școală, biserică, economie, industrie, comerț, comunicație și alte ramuri ale vieții publice.

Suntem o corabie, care are binecuvântarea lui Dumnezeu. Această corabie cuprinde pe toți Românii. La cârma ei este crucea lui Hristos, care v-a adus și pe D-Voastre aici. Această corabie își va face cursul ei glorios, cuprinzând tot ce e bun și frumos.

Iată în această corabie gruparea tinerilor arădani formând societatea sportivă „Gloria”, care și-a sfințit steagul odată cu al D-Voastre. Venind la sf. biserică să le binecuvânteze steagul, — arată tuturor că educația sufletească este mai presus de cea fizică. Iată pilda dlui Ministru al Comunicațiilor, C. Dimitriu care împreună cu dl. director general al C. F. R., — dl. Teodorescu, — au venit să asiste la acest act religios solemn, chemat a întări legătura dragostei dintre D-Voastre. Le mulțumesc din inimă pentru pilda cea bună și Vă zic tuturor: Să trăiți într’u mulți ani!

Caritatea creștină și Amvonul.

Vă rog să dați la trei patru copii o carte cu ilustrații foarte frumoase și în două, trei minute o să vedeți o bătălie grozavă, ori cât ar fi copilașii de binecrescuți. Fieștecarele dintre ei vrea să o vadă mai întâi și pedeeasupra să o vadă mai întâi și numai a lui. Explicația este foarte ușoară. În ființa omenească este adânc înrădăcinat simțul pentru frumos și acest simț este tot așa de tiran, ca și stomacul și cere hrană firește în felul său, de aceea sunt în stare copilașii să se bată pentru o icoană frumoasă ca și pentru o bucată de pâine.

Ori scena următoare nu ați văzut-o adeseori!

Se bate câte un grup de copilași pe viață și pe moarte și este destul să apară o mamă să se provoace în glasul ei dulce la nobleța sufletească a lor și grupul de bătași se astâmpără momentan. Copii rușinați încep jocul frățesc din nou.

Și acest lucru este firesc, fiindcă în fiecare om este dacă nu o doză mare de nob-

leță sufletească dar o picătură din acest dar Dumnezeesc se află și în omul cel mai ordinar. Și omul mare, când faci apel la nobleța lui sufletească să potolește și se rușinează, chiar ca un copil.

Hrana simțului pentru frumos și pentru nobleță o formează în primul rând graiul omenească cuvântul.

Pentru misiunile, cari lucrează în Africa bunaoră, pentru convertirea negrilor la creștinism și la cultură se cheltuesc anual zeci de milioane. Aceste sume mari se încasează dela creștinii din anumite țări fără să fie constrânși prin vre-o lege. Creștinii dau aceste sume pentru binele sufletesc și trupesc al negrilor, pe care poate nu au să-i vadă niciodată, numai și numai pentru că li se vorbește frumos și la inimă. Sigur, vorbele oamenilor, spuse bine și frumos pot avea aceeași influență ca razele de soare. În primile zile ale primăverii când soarele începe să bată mai cald și bolnavi și sănătoși toți se trag la soare, fără să fie mânați de cineva. Căldura binefăcătoare a soarelui convinge și atrage toată lumea, fiindcă este bună și plăcută.

Un amvon poate să fie un soare mic pentru cei ce se adună în jurul lui.

Atunci când biserica noastră cere ca amvoanele se inflorescă din an în an tot mai mult face un lucru bun, cu o singură condiție, dacă se îngrijește ca în sufletul preoțimeii să fie elementele cari să deie lumină. Soarele dă lumină fiindcă, față de lună care și dânsa este un astru ceresc, dispune de materia din care poate să iese lumină. Biserica noastră are aceiași datorie față de preoțimea ei ca mama față de copilașii ei. Mama își iubește copiii și îi hrănește zilnic cu hrana cea mai aleasă de pe pământ, cu laptele ei propriu.

Acelaș lucru trebuie să-l facă biserica față de preoții ei.

Nevoile, durerile, lipsurile și greutățile preoțimeii sunt și ale bisericeii.

Interesele bisertcei cer ca preotul să nu fie învins în frumoasa lui misiune de așteptările vieții, care nu te întreabă ce slujbă faci pe pământ ci simplamente te înghit.

Interesele bisericeii reclamă ca preotul să fie într’o astfel de situație ca să poată să-și câștige înaintea tuturor slujbașilor de pe pământ, hrana sufletească cea mai aleasă, ca să poată fi soare luminător și încălzitor pe amvon.

Dar să nu ne oprim aici. Să deie bunul D-zeu ca slugitorii sf. noastre altare să poată face în timpul cel mai scurt aceia ce îi dorim cu toții, părinți sufletești necovârșiți de greu-

tățile proprii, ca să poată lua asupra lor greutățile și ostănelile acelor fii ai lor cari nu le mai pot duce ei singuri.

Ba chiar dacă amvoanele noastre ar satisface pedeplin și pe cel mai pretențios creștin problema mântuirii sufletelor nu am săvârșit-o decât pe jumătate.

Fiindcă mai puternic, mai mângăitor și mai înălțător decât cuvântul este alt factor: *fapta creștină*.

Iubirea pe care o predicăm cu cuvântul, cere întruchipare „Credința fără fapte moartă este” cuvintele apostolului au fost de sute de ani verificate de viața de toate zilele.

Viața creștină adevărată numai acolo a fost și în biserica veche și în cea actuală unde *cuvântul creștinesc s'a prefăcut în fapta creștină*. D-nul nostru Iisus Hristos la judecata de pe urmă va zice.

„Am flămânzit și mi-ați dat de am mâncat, am însetat și mi-ați dat de am beut, străin, am fost și ma-ți primit, gol și ma-ți îmbrăcat, bolnav am fost și ma-ți cercetat, în închisoare am fost și a-ți venit la mine.

Este firesc deci ca biserica să aprindă făclia faptelor pe lângă făclia cuvântului și așa să meargă în fruntea creștinilor în fața lui Hristos. În alte părți biserica are sute de spitaturi pentru bolnavi sute de aziluri pentru bătrâni sute de institute pentru ocrotirea tinerilor. Și nu este mizerie omenească pe care o poți numi pentru care să nu aibă o instituție caritativă.

Și ce e mai interesant dacă vrășmașii bisericii fac opoziție în fața carității creștine amuțesc și depun armele de distrugere. Pe drumul carității creștine, a *cuvântului de iubire și ocrotire* trebuie să apuce și biserica noastră din toate puterile. Caritatea creștină a bisericii noastre va zări consideratul număr al dușmanilor cari vor dispărea încetul cu încetul din calea ei.

Se va spune că nici turma credincioasă nu e pregătită pentru acest lucru măreț nici mijloace materiale nu avem. Adevărat, dar începutul anevolos trebuie să-l facem noi cei de azi și cei de mâine așa vor avea lucru mai ușor. Noi cei de azi să sămănăm, ca cei ce vor veni mâine să aibe ce se secere.

Primul pas spre realizarea acestui gând ar fi întemeierea unei catedre de știință, a carității creștine la Academia noastră teologică.

Aici să primească orientările și impulsurile necesare tinerii noastre studenți în teologie ce privește caritatea creștină.

Știința carității creștine este o frunză disciplină teologică care nu poate lipsi din programul de învățământ al unei școli teologice superioare.

Știința carității creștine este azi un studiu așa de vast, încât nu poate figura cu un capitol, două în studiul teologic. Aceasta știință are o literatură foarte bogată care trebuie să-o cunoască fiecare viitor preot.

Tot aceasta știință scrutează toate cauzele mizeriilor omenești și dă soluții pe cât omenește sunt posibile.

Viitorii noștri preoți vor cunoaște din fir în păr teoria carității creștine și nu e puțină ca aceasta frumoasă știință să nu-i îndemne cu lacrimi, odată dacă de nu mai multe ori în decursul anilor studiu să facă o excursie la fața locului ca să vadă cu ochii proprii ce minuni poate face caritatea creștină.

Prin studiul mai amănunțit al disciplinei teologice, care poartă numele mai fericit de caritatea creștină, frământările pentru înălțarea bisericii noastre vor porni din însuși sufletul fiecărui preot al nostru fără amestec din afară. O lume nouă și frumoasă li se va arăta sufletelor viitorilor preoți, vor cunoaște o mentalitate curată creștină și ce este mai prețios, metode încercate cum poți duce pe Hristos de fapt în toate păturile sociale.

Ce ar putea face pe un viitor preot mai entuziasmat ori mai curajos decât vederea la fața locului cum ocrotește biserica pe studenți ori pe lucrători de molima foamei și a necredinței. Trebuie să credem că catedra științei „caritatea creștină” ar stârni valuri sufletești binefăcătoare pentru biserica noastră.

Dr. Ștefan Cioroianu
protopop.

Psihologia nouă și credința creștină.

Prelegere rostită la deschiderea cursului de Psihologie.

Prof. Vintilă Popescu

„Știm că toți avem cunoștință, însă cunoștința face semeț, iar dragostea zidește”. (I. Cor. VIII, 1).

Cea mai veche formă de erezie, despre care avem informațiuni precise, a fost aceea care a atribuit o importanță nemeritată cunoașterii și a încurajat în adepții ei anumite forme de mândrie intelectuală. Deja în epistolele pastorale Sf. apostol Pavel se simte nevoit a denunța în termeni energici „clocotirea profană a unei cunoașteri pe nedrept așa numită,” a Gnosticosmului, o mișcare pseudo-intelectuală cu distincte afinități sau asemănări cu mișcările

de azi ca Știința Creștină, Noua Gândire și Teosofia. Gnosticii vechi în general propovăduiau mântuirea prin cunoaștere, negând sau depreciind credința, însușindu-și exclusiv pentru ei numele de „pnevmatici“ sau spirituali, privind în jos la creștini ca „corporali“ sau „ai carni“ și trimbițând cu toată îndrăsneala și cu ceva din arta anunțurilor senzaționale moderne „gnoza“ lor, ca singura panace pentru toate boalele spirituale din lume și ca o garanție infalibilă a binecuvântatei nemuriri în viitor.

Această pretențiune goală a gnosticului dimpreună cu șarlatanismul lui erau cu totul streine adevăratului spirit al filosofiei antice. Socrates, părintele școalelor filozofice de frunte ale Greciei, departe de a se fâli cu știința sa, considera că singurul fapt pentru care poate fi numit înțelept era profunda sa convingere despre totala sa neștiință. Urmașul său cel mai mare, Plato, ș'a arătat atât modestia cât și recunoștința față de dascălul sau atribuind acestuia chiar florea filosofiei sale originale. Totuși, această umilință păgână este departe de a putea fi comparată cu adevărata umilință creștină, căci Plato chiar, și cu el ceilalți filosofi, sfârșesc prin a-și imagina că concepțiunile lor sunt cele mai înalte. Aristototel consideră cugetarea înaltă ca pe o grație încoronată a virtuții. Kant credea că critica sa este nemuritoare. Iar Hegel, prin numirea de absolut ce o dă celei mai înalte idei filozofice, vrea să afirme a-ceaș mândrie filozofică.

În zilele noastre nu mai putem vorbi de o mândrie a filosofilor căci ei sunt umbriți de ramura științelor naturale care ș'a luat un avânt atât de mare. Astăzi naturaliștii sunt acei cari cred că au monopolizat toată știința și desprețuiesc orice cercetare metafizică și teologică, ignorând existența vre unei valori sau scop în lume, explicând actele biologiei pe cale chimică și în sfârșit ca ultim pas al concepțiunii lor mecanice reducând psihologia umană la fiziologie și fizică a creierului.

Această tendință materialistă și anti-teologică se poate vedea foarte clar în „epifenomenalismul“ lui Huxley, în automotul conștient alui Clifford și în întreaga mișcare a școlii de psihologie alui Hartley.

În momentul de față, pericolul capital pentru religia și morala creștină procedează nu dela dogmatismul științelor fizice, ci dela pretențiunile exagerate pentru o auteritate universală formulare de reprezentanții noii psihologii.

La începutul secolului nostru, psihologia se despărțise de fiziologie și neurologie și și luase câmpul ei de activitate ca știința aparte.

Acest fapt a fost bineprimit de teologi și filosofi pentru că el proba o admitere spontană că psihul sau sufletul omenesc nu este o simplă „fosforescență sau „umbră“ sau un „epifenomenon“ care însoțește funcțiunile mecanice ale creierului și sistemului nervos, ci el este ceva foarte important și de valoare în acest univers. Chiar Freud cu sistemul său deterministic privește sufletul ca pe ceva deosebit de corp pe care-l animează, și afirmă că energia psihică (libido) este cu totul deosebită de energia fizică.

Din nefericire psihologia mai nouă arată o tendință spre o supremație asupra întregii vieți și cunoștințe umane. Iată cum se exprimă episcopul de Southwark și Dr. Matthews în lucrarea nouă „Psychology and the church“ (cap X). În momentul de față psihologia este gata a pretinde toate departamentele cunoașteri și a se crede îndreptățită a se exprima cu certitudine asupra chestiunilor de educație, medicină, morală și teologie. Acum, din partea psihologiei se fac cele mai mari atacuri contra credinței și moralei creștine. Tendința generală a multor psihologi este de a considera obiectul credinței religioase ca simple proiecțiuni ale cugetului uman fără vreo realitate corespunzătoare, de a trata religia ca ceva pur subiectiv și de a refuza orice realitate obiectivă pentru concepțiunea creștină despre Dumnezeu și lumea spirituală... Psihologia este adesea înclinată a-și închipui că deține cheia oricărei probleme de gândire și purtare. Atitudinea unor psihologi față de păcat este adversară întregii învățături a moralistilor creștini; pericolul pe care ei îl atribuie stăpânirii instinctelor este ticluit de ei ca teren de a privi ca motivate actele de imoralitate și a justifica libertatea impulselor pe care creștinismul ne învață că trebuie să le ținem sub control și disciplină.

Din asemenea concepțiuni psihologice ș'a născut morala psihoanalizatorilor cari se opun moralei creștine pe care o numesc „convențională“. „Este imposibil“, zice Freud, ca să dăm suportul nostru moralei convenționale (creștine) sau să aprobăm mijloacele prin cari societatea înceacă să aranjeze problemele practice ale vieții. Noi putem demonstra cu ușurință că codul de morală al lumii cere mai multe sacrificii de cât este demn și că purtarea ei nu este dictată nici de onestitate și nici de înțelepciune. (Intr. în Psihoanaliză, p. 362).

Sistemul lui Freud cu rolul dominant ce dă instinctelor și cu deprecierea rațiunii subminează vigoarea voinței, descurajază rezistența

energică contra tentațiilor și în consecință împedecă dezvoltarea morală sănătoasă.

Spre a vedea, cât este de îndreptățită sau nu pretențiunea psihologiei de a domina celelalte științe și chiar teologia, să vedem care este obiectul psihologiei

Tradițional psihologia a fost considerată mai mult o ramură a filozofiei deoarece ea căuta să explice chestiuni ca libertatea voinței, natura metafizică a sufletului, raportul lui cu D-zeu și cu universul și destinul lui. Din acest punct de vedere, psihologia a căutat să se pronunțe cu autoritate asupra chestiunilor religioase-morale. Însă, psihologia cu care ne ocupăm noi în zilele noastre adică psihologia modernă, care are atâtea pretențiuni, nu este o ramură a filozofiei; ea este pur și simplu o știință empirică sau naturală și nimic mai mult. Materialul subiectului pe care-l tratează ea este limitat, căci ea tratează despre fenomenele conștiente și inconștiente și despre legătura proceselor mintale cu organele corporale. În marginea limitelor impusă de materialul subiectului ei, concluziunile psihologiei sunt, naturale, valide, însă peste aceste limite ele sunt expuse rătăcirii. În această privință cuvintele dr. Roshdall sunt destul de îndreptățite: „aș îndrăzni să adaug“, zice el, „un cuvânt contra tendinței la modă de a baza credința religioasă pe psihologie. Treba psihologiei este de a ne spune ce se petrece în cugetul uman. Ea nu poate să ne spue dacă credințele cari se găsesc acolo sunt adevărate sau false. O credință greșită este tot atât de mult un fapt psihologic ca și una adevărată... (Phylosophy and Religion p. 111.) Imediat ce afirmăm că omul este în legătură cu o existență în afacă de el, am trecut peste marginile psihologiei.

Așadar, din însăși natura psihologiei moderne reese ca ea este mărginită strict la punctul de vedere subiectiv. Ea poate să descrie numai ceea ce este, dar nu să și prescrie ceea ce ar trebui să fie. De unde urmează că, n'are nici-o autoritate a se amesteca în etică. Psihologia are dreptul de a cerceta cum cugetă, crede, simte și voește omul, Pentru psihologie adevăr și greșală, metode bune sau rele de gândire și decizii morale bune sau rele au aceeași valoare fiind toate simple fapte psihologice și nimic mai mult.

Așa zisa „Teologie psihologică“ care vrea să înlocuiască teologia bisericii, nu este un studiu despre D-zeu, ci despre instinctele, emoțiunile, credințele, conductul și metodele de adorare ale omului. De asemenea „etica psihologică“ nu este un studiu al legii morale o-

biective care leagă ființele raționale cu o obligațiune absolută, ci studiul instinctelor impulsilor, emoțiunilor, tendințelor, credințelor morale subiective ale omului.

Exprimându-mă astfel despre psihologie nu intenționez a afirma că psihologia nu poate arunca lumină asupra problemelor metafizice, teologice și morale, ci vreau a spune că ea nu se poate pronunța cu autoritate asupra lor. Fiecare ramură științifică este autonomă în marginile sferei sale proprii și poate să-și formuleze concluziunile numai în sfera ei.

Mai departe psihologia modernă mai este numită și „psihologia fără un suflet“. Această numire este o contrazicere în termeni pentru cei simpli, o ofensă pentru creștini iar pentru filosofi și uni psihologi un non sens. Dar pentru majoritatea psihologilor moderni este cu totul corect, pentrucă după concepțiunea lor psihologia modernă, fiind o știință naturală nu are nimic de a face cu sufletul care este ceva metafizic. Ba ceva mai mult, surprinza este și mai mare, dacă ne gândim că în ochii psihologiei moderne D-zeu este descris ca o „proiecțiune mentală“; nedumerirea noastră se mai atenuază prin faptul că toate realitățile obiective sunt la fel socotite „proiecțiuni mentale“. Din această concepțiune urmează că credința într'un D-zeu real, cu o existență în afară de noi ar fi o iluzie, această credință nefiind altceva, după a lor părere, decât ceva subiectiv sau instinctiv. Dar realitatea din lumea din afară de om este obiectul metafizicului, nu al psihologiei.

Tot astfel psihologii au absolut drept ca să arate ca de ex: Prof Otto (Das Heilige) că emoțiunile specific religioase ale sufletului uman ca sentimentul de respect, reverență și dependență și frică sunt însoțite de o cunoștință, deși vagă, a unui ceva misterios transcendent (mysterium tremendum augustum fascinans) însă dacă există acest ce misterios și ce se poate spune despre el, este tema teologiei nu a psihologiei.

Acum, după ce am arătat, în scurt care este câmpul de activitate al psihologiei și cum stă ea față de psihologie (metafizică), morală și teologie, să vedem întrucât putem aplica principiile filozofiei moderne în rezolvirea problemelor teologice fundamentale, și să luăm ca exemplu doma creștină despre Intrupare.

Intruparea, adică D-zeu luând corp omenesc, este cea mai desăvârșită revelațiune divină și deci baza creștinismului. Acestei dogme, în timpul marelor discuțiuni teologice, i s'a dat o definițiune în termeni vechi filosofici și

a fost acceptată de întreaga creștinătate. Dela o vreme încoace se aud glasuri, venind din diferite colțuri unele mai dușmane ortodoxiei de cât altele, că biserica ar trebui să revizue credința în Incarnațiune și spre a o face mai ușor accesibilă minții omenești s'o formuleze nu în termeni metafizici ca până acum, ci în terminologia psihologiei moderne. Și anume se spune că termenul „homousion“ de o ființă sau substanță aprobat de sinodul din Niceea să fie înlăturat și înlocuit prin termeneul „de o voință“ pe de o parte fiindcă este mai simplu iar pe de alta fiindcă „psihologia modernă“ nu știe nimic despre ființe sau substanțe!... Dar cu mai multă insistență se cere ca „cele două naturi“ ale lui Christos, definite în Calcedon, și cele două voințe definite în al VI-lea Sinod ecumenic să fie exprimat într'un fel (deși nu se spune care) în termenii unei teorii monotelite. Aceste gânduri pornite din îndemnul și sub influența noii psihologii își face loc, conștient sau inconștient, mai ales în vorbirea de pe anvoii. Mi s'a întâmplat să ascult între altele, o predică într'o țară din apus ținută de o persoană care a scris mult pe terenul teologic, în care predică s'a spus următoarele: „Dacă există un lucru asupra căruia psihologia modernă insistă mai mult atunci este afirmațiunea că personalitatea este o unitate organică. O persoană normală este un tot organic cu un singur centru al conștiinței și o singură voință... Iisus a fost o persoană individuală asemenea nouă, posedând un singur centru volițional și o singură conștiință, o adevărată ființă omenească ca și noi“. Timpul nu-mi permite a intra într-o discuție mai profundă a principalelor puncte cristologice, în tot cazul ceva de folos pot spune cu privire la eroarea cuprinsă în metodu psihologic de a înțelege problemele teologice.

Legile psihologiei moderne sunt în primul rând legile mentalității „adultului uman normal“, ele fiind, pe cât posibil, certificate de observațiune, și experiență. În consecință, deși ele se aplică fără excepție oricărui membru din clasa „omului adult normal“, totuș aceste legi nu se aplică strict în altă parte.

Ca urmare deci, înainte de a încerca să aplicăm legile psihologiei cazului special al lui Iisus din Nazaret, trebuie să ne gândim dacă personalitatea Lui aparține clasei „adultului uman normal“, sau dacă, în timp ce este într'adevăr umană, ea întrece umanitatea și este așa dar o personalitate *sui generis* sau „unică“. Fste un principiu general recunoscut în știință că legile științifice se aplică numai obiectelor

cari sunt pe deplin cunoscute și clasate, nu însă și celor unice. Legile aplicabile obiectelor unice trebuie să fie verificate de un studiu actual al acelor obiecte, nu de legile sau principiile deja cunoscute științei.

În consecință, dacă Iisus din Nazaret a fost în realitate aceea ce-L cred creștinii că a fost, adică „unic“, atunci cu siguranță legile unei psihologii pur omenești nu ni-L vor putea descrie absolut în plenitudinea ființei Sale. Dacă am voi să ne asigurăm și să știm care este adevărata natură a personalității și conștiinței Sale, atunci trebuie să ne întoarcem ochii nu către psihologie, ci către Evangheli.

Dacă studiem cu atențiune descrierile despre Iisus Christos care a trăit în mijlocul nostru, coprinse în cele patru evanghelii, vom fi în stare să descoperim multe date psihologice cari nu pot să consune cu ușurință cu teoria că El a fost „un simplu om normal adult“ sau că El a fost un simplu profet sau geniu.

Ce om sau profet a făcut cândva vre-o declarație ca aceasta: „Cerul și pământul vor trece dar cuvintele mele nu vor trece“ (Marc. XIII, 31 și) sau în timp a admite că El nu cunoaște ziua și ora judecării ce va să vie, totuș pretinde pentru sine o demnitate și putere de cunoaștere nu numai supra omenească ci chiar și supra îngerească (Marc. XIII, 32), căci prin descoperirea celor dela Vers. 32 s'a arătat mai pre sus de orice ființă omenească ori îngerească; sau ce om normal ar fi putut afirma că El este destinat a sta pe tronul universului ca Judecător (Marc. XIII, 26-27; XIV, 62), sau să certe vânturile și marea înfuriată cu cuvintele: fii liniștită? Fără îndoială în aceastea se cuprinde arătarea că El este adevăratul Stăpân al Naturei și suprema Putere care o ține, cu alte cuvinte, că el este „Logos“ sau Cuvântul după cum s'a eprimat sf. evanghelist Ioan. Și am putea aduce aproape tot atâtea citite încât să cităm toată Evanghelia lui Christos din care nu putem decât să ajungem la concluziunea că modul conștiinței lui Iisus, chiar în timpul misiunii sale pământești, nu a fost numai omenească, ci deasemenea supraomenească și divină. În toată manifestarea viată lui Christos din sf. evanghelie ni se arată o puternică conștiință a misiunii lui, o conștiință care ne spune că personalitatea Lui întrece pe aceea a omului ordinar că El pe lângă Fiul omului mai are în sine și pe Fiul lui D-zeu. Deci noi nu putem vorbi despre el în termenii psihologiei omenești, căci psihologia omenească se bazează pe observațiunile făcute asupra fiilor omenești nu asupra Fiului lui D-zeu.

Mântuitorul lumii Iisus Christos, Fiul lui D-zeu. a mântuit lumea în baza faptului că El a fost D-zeu adevărat și om adevărat, adică personalitate Lui a coprins atât natura divină cât și pe cea omenească. Deaceia sinoadele ecumenice au definit și fixat învățătura despre personalitatea Mântuitorului afirmând existența celor două naturi și voinți într'o singură persoană într'o unitate și un raport pe care mintea omenească încă nu-l poate gândi și nici limba exprima. Psihologia modernă, studiind manifestările conștiente și inconștiente ale omului și legătura lor cu corpul, nu-și poate explica cum teologia poate vorbi de persoana Mântuitorului și doreștea acest mare mister al uniri celor două naturi și voinți în persoana lui Christos să nu fie explicat în termeni metafizici ci în termeni psihologici. Aceasta este pretențiunea psihologiei moderne, însă netemeinicia ei se vede de acolo că nu este susținută nici măcar de cei cari o formulează. Adevăratul izvor al ei nu rămâne decât mândria născută din avântul unei științe naturale, mândrie, ce duce la închipuirea că depe un teren al științei te poți pronunța cu toată autoritatea asupra tuturor problemelor și din celelalte domenii. Dar mai mult, slăbiciunea pretențiunii psihologiei se arată a fi numai o pur și simplă pretențiune fără nici-o bază serioasă, din faptul că nu vine cu nici-o propunere concretă pe care s'o pună în locul definițiunii bisericii de până acum. Totuș, această idee psihologică greșită a încurajat mult o sectă care a fost cândva numeroasă, iar acum mică, însă mai desvoltată la noi în Transilvania decât în părțile de unde-i vine pâinea de toate zilele. E vorba de unitari Unitarii se fălesc prin aceia că țin dreapta credință în unitatea lui D-zeu, negând deosebirea dintre cele 3 persoane ale Sf. Treimi. Vechi unitari își au originea în monarchioni sau antitrinitari. Unitari moderni sau școala lui Priestley sunt urmașii direcți ai Socinienilor scetari din Polonia, și fondatori ai unitarilor dela noi Socinieni la rândul lor s'au născut din ideile Arienilor, iar Arieni coborau pe Iisus Christos în rândul creaturilor, de-ci nu-L considerau Fiu al lui D-zeu din eternitate. Ce fac unitarii de astăzi? Incurajați de sugestiunile nefondate ale unor psihologi susțin unitatea personalității lui Christos pe baza și în termeni psihologici omenesți și prin aceasta înlătură divinitatea sa. Și prin mari sume de bani acești sectari au reușit să fondeze o instituție de înaltă cultură, un colegiu în Oxford și să aibă una din bibliotecile cele mai frumoase. deși nu aveau decât 13 studenți

acum 3 ani dintre cari 4 domnișoare și 3 indieni așa că rămâneau 6 studenți europeni bărbați 2 americani 3 englezi și un cetățean român Bolry.

Conducătorii protestanți liberali din Germania insistă pretutindeni asupra faptului că legile psihologiei moderne trebuiesc aplicate cu toată rigoarea și în cazul persoanei lui Iisus Christos. Potrivit acestor legi omul nu are decât o singură natură, natura umană. Ca urmare Iisus Christos n'a avut decât o singură natură, natura umană. Deci orice idee despre Intruparea lui D-zeu este exclusă.

Acest rezultat al teoriei monofizite natural trebuie să fie bine primit de către unitarii, în să adevărații credincioși creștini cari au simțit în sufletul lor puterea divină a lui Christos care i-a răscumpărat și mântuit, trebuie să-l reșpingă fără șovăire.

De aceia când și la noi un suflet rătăcit a încercat să predice în limbajul protestant bazat pe asemenea aplicațiuni psihologice greșite a fost înlăturat deși unii din necunoștință, nu știau de ce și cum.

O întrebare naturală mi se va pune în special de cei tineri: Dacă psihologia, și anume tocmai psihologia modernă cauzează atâtea rătăcirii de ce noi ca teologi să ne ocupăm de ea?

Am amintit mai înainte că nu intenținez a afirma că psihologia nu poate arunca nici-o rază de lumină pentru celelalte științe, și ea n'ar aduce un folos real teologilor în special, însă am voit să arăt că fiecare știință trăbuie să se mărginească la câmpul ei de activitate dacă vrea să însemne ceva.

Psihologia ca știință are un obiect bine de finit: cercetarea, gruparea și clasarea actelor sufletești cari ni-se prezintă atât sub forma conștientă cât și sub cea inconștientă și a vedea în ce raport stau actele acestea cu cele corporale. Așa a fost înțeles obiectul psihologiei chiar din vechime dela Aristotel care a pus bazele psihologiei ca știință.

Actele sufletești sunt niște realități, adică în termeni filosofici, sunt momente constitutive ale unei existențe, omul, căci fără ele omul nu poate exista. Psihologia le studiază observându-le, experimentându-le atât direct în așa zisa observație de sine cât și indirect în observațiunile altora. Deci avem de a face cu o știință experimentală care ne spune ce se petrece și cum se petrece în sufletul omului așa cum se prezintă în legătură cu corpul și la diferite vârste.

Prin această știință viitorul preot se înarmează pentru misiunea lui de a forma sufletele

oamenilor căci cunoscând manifestările sufletului omenească va ști cum să se poarte cu el și mai ales cum să-l învețe. În special acum preotul trebuie să cunoască psihologia omenească având a preda învățământul religios adică a catehiza.

În zilele noastre religia trebuie să cuprindă întreaga viață a omului în toate manifestările ei; deaceia problema educație religioasă astăzi este mult mai grea și mai complexă. Educația religioasă făcând pe om să Tăască în bune relațiuni cu semenii săi, tinde a aduce pe om în legătură cu D-zeu. După mine un om nu se poate numi adult atât timp cât el se arată față de el însăși și față de lume că nu știe dacă există un D-zeu sau e indiferent față de o astfel de chestiune. Un asemenea om este departe de maturitate. Educația religioasă este chemată a ajuta pe om să ajungă la majorat adică să cunoască pe D-zeu. Cătră acest scop, psihologia, deși ca știință încă n'a ajuns la majorat, poate să fie de mare folos făcându-ne să înțelegem legile creșterii mintale, cari stăpănesc asimilarea și exprimarea ideilor noi. Ea ajută la înțelegerea instinctelor și energurilor înăscute cari sunt materialul brut din care avem să formăm caracterul moral.

Dar psihologia ne ajută și în demonstrarea unor adevăruri dogmatice, natural numai ajută. De exemplu există o teorie contra personalității lui D-zeu, care vorbește despre o inteligență impersonală ceva abstract, fără realitate obiectivă. Cuvântul inteligență, gândire ne este cunoscut în primul rând din psihologie. Psihologia ne spune pe baza observațiunii făcute asupra omului, unde se manifestă inteligența că în toate cazurile unde e vorba de inteligență sunt cel puțin trei factori: 1. un eu personal care cunoaște, 2. actul de a cunoaște și 3. obiectul ce se cunoaște. Al treilea element nu este înlăturat nici măcar în cunoașterea de sine căci există o deosebire psihologică între eul care cunoaște și eul cunoscut. Așa dar nu există inteligență sau cunoaștere fără a fi a cuiva, ori voința și simțire fără a fi a cuiva: atunci D-zeu care are aceste însușiri trebuie să fie o ființă personală un D-zeu viu nu o simplă combinație de calități abstracte.

Acest argument l-am formulat cu ajutorul datelor psihologiei umane și am vorbit „omenește“ cum zice apostolul Pavel, despre D-zeu. Însă este o mare deosebire dela acest fel de aplicare a principiilor psihologice și până la aceea aplicare ce ascrie persoanelor divine absolut aceleași legi ca și celor umane, negând tot ceace le face a fi aceea ce sunt adică divine.

Iată deci cum psihologia cu datele ei ne ajută să explicăm unele dogme ale credinței creștine și ne înlesnește educațiunea religioasă atât de necesară mai ales în zilele noastre. Natural, din acest punct de vedere psihologia trebuie să facă parte din studiile pregătirii viitorului preot.

Dar am văzut că o parte a psihologiei atacă unele dogme fundamentale creștine, iar tendința de a baza religiunea numai pe psihologie este foarte periculoasă și s'ar putea spune că studiul ei ar aduce mai mult rău decât folos. Tocmai din cauza atacurilor psihologice contra credinței creștine psihologia trebuie să fie un obiect de studiu pentru teologi pentrucă numai printr'o bună cunoaștere a psihologiei ei se pot respinge atacurile ei.

Psihologia modernă, ca știință naturală despre ființa omenească, întocmai ca și toate celelalte științe naturale, atât timp cât rămâne în cadrul câmpului ei de activitate este un bun aliat al teologiei, un ajutor real în explicarea credințelor religioase.

Teologia, ca știință despre D-zeu și legătura omului cu El, nu poate admite a vorbi despre obiectul studului său în termeni în care psihologia vorbește despre obiectul său.

Să vorbim deci despre cele omenești în termeni omenești, iar despre cele D-zeești în termeni dați nouă prin revelație adică în termenii sf. Scripturi și Tradițiuni.

Mănăstirea dela Izbu.

P. S. Sa Episcopul Roman Ciorogariu dela Oradea-Mare a luat în țativa frumoasă și laudabilă de a ridica în eparhia Orăzii Mare o Sf. Mănăstire.

Spre acest scop P. S. Sa părintele Ciorogariu a adresat poporului credincios din eparhia soră o prea frumoasă circulară în care cere oboul creștinilor la întemeierea sf. Mănăstiri. Iată glasul de chemare al P. S. Sale:

Vin să vă cer, iubții mei fil suflotești, fărâmituri din pris-sințele voastre pentru un loc de închinare a sufletelor ce și caută *mântuire* dela cel ce *mântuire* a adus poporului său. Mă obligă la aceasta și trebuințele eparhiei, de a-si avea stăutul monahal pentru serviciul duhovnicesc și evlavia credincioșilor cari cearcă un loc de închinare, o sfântă Mănăstire și nu o află în cuprinsul eparhiei, căci sfințele noastre Mănăstiri, ortodoxe de pe vremuri au fost risipite de împilatoșii noștri de odinioară. Astăzi a rămas numai eparhia noastră fără Mănăstire. Câte suspine, dureri suflotești, câte tainice dorințe ale sufletelor trudite de povara vieții nu și află alinare și îndreptare spre calea bună a vieții în sfințele locașuri mănăstirești ridicate, evlaviei creștinești.

În cercarea acestui sfânt locaș de repaus suflotesc, ca odinioară David, îndrăptat mi-am privirea asupra munților sfinți ai Ardealului, unde în vremea

de restricte se aduna poporul la rugăciuni întăritoare de suflet. OI de-ar ști vorbii acești munți, am înțelege ce eram odinioară și ce suntem astăzi. Nădăjduim că între rugăciunile unei Mănăstiri își vor deschide tainele lor și glasul părinților se va împreuna cu rugăciunile noastre. Rugăciunile părinților pentru fii sunt ascultate de Dumnezeu.

Acolo în acei munți sfinți ai Bihariei e un izvor minunat, unde după tradiții și chiar după numele satului de lângă izvor Călugări, odinioară trebuia să fie o Mănăstire.

Da, faptă mare se săvârșește prin înființarea unei Mănăstiri la izvorul Izbuc. De aceea am cerut dela Stat și ni s'a dat încă în anul 1924 un loc cu o împrejurime împădurită cu fag de 70 hectare, nepotrivită însă de edificare ori de valorizare. Așa se întâmplă ca și astimp când la sfânta înălțare preoțimea și sute de pelerini veniți din mari îndepărtări au fost împreună dela evlavia închinării de o vreme cumplită, ce sigur va mai fi și îmbolnăvit pe unii dintre pelerini.

Ca să putem da adăpost pelerinilor și altar pentru sfintele ierurgii avem trebuință de un adăpost încăpător pentru pelerini cu câteva chiluze pentru personalul slugitor și de o mică biserică de lemn și până vom ajunge să clădim una mai statornică cu dependențe ei trainice, adevărată să clădim sfânta Mănăstire Izbuc, întemeiată de noi.

Cum însă eparhia noastră nu dispune de fonduri, nici din pădurea primită nu se poate realiza vre o dobândă, apelez la evlavia credincioșilor să contribuie la înfăptuirea scopului sfânt.

Glasul nostru chemător la jertfa evlaviei este îndreptat și către frații din alte eparhii, cari și până acum și-au căutat leac de vindecare sufletească și trupească la izvorul tămăduirii din Izbuc, căci izvorul cade la marginea eparhiei noastre și le este lor asemenea ca nouă. Ajutoarele și bani se vor trimite până la 31 Ianuarie 1929 Ven. Consistor din Oradea Mare.

† Roman Ciorogoriu (ss)
Episcop.

La Mănăstirea de maice Văratec.

Sufletul omenească este mai aplicat spre meditație când este influențat și ajutat, de anume factori externi. Natura în deosebi, cu întocmirile sale, are o înălțare despus de mare asupra lui. Așa se explică religiozitatea unor oameni, ce locuiesc anume tinuturi. Așa se face că lume omenească apare într'o regiune mai bună, într'alta mai puțin bună. Într'o parte credința este atât de puternică, într'alta atât de subredă. Într'alta creștinismul este răvnit, în altă parte este slab. Parcă tocmai, pentru viața liniștită, pentru meditații și rugăciuni neconturbate, s'au ales ca loc de zidire pentru sf. Mănăstiri, locurile retrase printre munți și în singurătate. Poate pentru farmecul variat al naturii ori romantismul muntos, cele mai multe mănăstiri sunt zidite în văile înalte ale dealurilor și munților păduroși, unde și prin pitorescul naturii și prin liniștea văzduhului să împlinească sufletul spre închinare, spre meditație, spre curăție, spre veghe.

O astfel de regiune este județul Neamțu, pe al cărui teritoriu sunt așezate mai multe mănăstiri de călugări și de maice,

Mă opresc în cele următoare asupra celor văzute la Sf. Mănăstire Văratec, cu ocaziunea hramului sf. locaș.

Încorporată în cadrele comunei Filloara, în apropiere de băile minerale Băltătești, în desch zătura pitorească a unor dealuri muntoase, acoperite de păduri în majoritate de brazi, a căror aromă este așa de sănătoasă, și mănăstire Văratec, dela intrarea celui dintâi porți apare primitoare, prietinoasă, ca și sufletul unei călugărițe. În fața celei de a doua intrări pricepi ușor că ești la mănăstire. În mica piață din fața acestei intrări întâlnești trăsură, automobile, oameni vilegiaturisti, comisioneri și să văd mișunând printre aceasta lume împestrată, maice grăbite, pentru a intra în însăși Mănăstirea ori trecând în diferite direcții pentru alte mărunte afaceri. Căci Văratecul are aproape 500 de maice.

În presarea hramului sf. locaș, care este: Adormirea Maicei Domnului, lume și mai multă. Din Plătra-Neamț și Iargu-Neamț, vin cu acest prilej autocamioane speciale transportând credincioși, din toate straturile sociale, doritori a asista la sf. slujbe, cari se fac cu un fast deosebit. Unii vin special ca să audă corul maicelor, ce cântă cu atâta farmec. Locuitorii din jur vin cu trăsuri. Fețe bisericesti din Bucovina și Adeal ca și din apopiere, călugări din sf. Mănăstire Neamțu și dela altele, se întâlnesc și se cunosc aici și parcă o însuflețire religioasă necunoscută împreunăște totul și se revărsă asupra tuturor.

Când clopotele Mănăstirii sună de odată toate, își face intrarea în Mănăstire arhiepiscopul Nicodim Munteanu, dela Măn. Neamțului. O figură impunătoare, minte ageră, energic și blând tot odată, inspirator de respect dar prietenos, modest în cuvint și mișcări și totuși maiestros.

Lumea se pregătește pentru serviciul privegheții. În biserică mare a Mănăstirii, intră și ieasă mulțimea vizitatorilor, încântați de frumusețea și bogăția ce-o cuprinde, dar și de atmosfera pretinoasă și blândă a interiorului. Abia să găsește loc să străbați.

Înainte de priveghe, fac o scurtă vizită duhovnicului Mănăstirii, arhimandrit Meletie Nicuța. Bătrân dar încă sprinten, îndatoritor, prietenos plin de evlavie și cu inimă de aur. Abia de un an de când a venit dela Mănăstirea Neamțului, aici, dar își cunoaște bine mediul și a dovedit o hărnicie laudabilă pentru vârsta sa. Vorbește grăbit, energic, dar explicări scurte, dar bine. Cu multă dragoste îmi întinde „Istoria Sf. Mănăstiri Neamțu în timpul marelui războiu, scrisă de I. P. C. S.” Plec dela el mulțumit că am întâlnit un suflet vrednic de a fi cercetat, și care radiază credință, dragoste și nădejde creștinească.

La priveghe lume multă. Biserica nu-i mai încăpe. Oficiază P. S. S. episcopul Nicodim. Serviciul ține mult, căci la Mănăstire tipicul este observat cu rigoare. Te atinge plăcut sentimentul religios al credincioșilor, care se observă ușor în gesturi, în priviri și în mișcările din biserică. O lume mai religioasă văd înainte-mi. O credință mai vie strălucește, în razele palide ale luminilor de ceară curată și pe fețele și în ochii acestor credincioși. Multe țapete de milă și daruri împodobesc credința lor. Așa ar fi bine să fie pretutindeni!

În însăși ziua praznicului, serviciul sf. Liturghii este celebrat cu un fast deosebit. Împreună cu P. S. S. Episcopul Nicodim slujesc: Arhim. Teoctist Stupcăn dela Mitropolia Iașilor, arhim. Meletie Niduta, preot

Grigorie Vermeșan, protos: Paisie, Ghermano Părău și Valeriu Nicolaeasa, Ieromonah Evghenie Mocănița, nou hirotonit preot Ion Odra, arh diacon Filotei Moșan, ierodiacon Gordian, și diacon Ion.

Răspunsurile le dă corul, constător din 60—70 Maice. Cântă nespus de frumos. Execuția nu lasă nimic de dorit. Rolurile de solo sunt așa de artistice și perfect executate, că farmecă auditorul. Răspunsurile cântate în altar sunt conduse de arhim. Stupcan, care posedă o voce artistică de bariton și este foarte bine versat în cântările bisericesti. Irmosul este cântat după psalhicile de f. Stupcan și mai multe Maice, înaintea icoanei Maicei D-lui.

P. S. S. episcop Nicodim rostește o predică foarte frumoasă. Tratarea temel are ca bază, din stihira dela vecernia hramului cuvintele: O prea mărită minune! *Isvorul vieții în mormânt se pune și scară la cerul mormântului se face.*

Forma ușoară în care se face tratarea este pe înțelesul tuturor; documentarea atrăgătoare și bogată în exemple ține strâns legată atențiunea auditorului, iar glasul destul de puternic dă un timbru convenit expunerii.

Totul e bine întocmit și bine reușit.

Masa a fost luată și de cler și de o parte a oaspeților aleși, la Arhondaric, unde M. Stareță Cleopatra Lazu s'a îngrijit, ca să ne simțim cu adevărat ca în Mănăstire. Îi aducem și pe această cale mulțumirile noastre.

Observăm că bogățiile de odinioară ale sf. Mănăstiri sunt astăzi reduse. Maicele trăesc, în special cele bătrâne și cari nu pot lucra, foarte cu greu. Atelierele de covoare și tricotate, foarte bine asortate sunt singurul isvor de venit mai însemnat al Mănăstirii. Aici se execută lucrări după comande, dintre cele mai frumoase și mai solide, și pe prețuri cu mult mai convenabile, decât cele lucrate în străinătate sau în atelieră particulare.

Întrând în sf. Mănăstire ai impresia că ești în încăperea unei coșnițe de albine, unde fie-care își cunoaște exact de bine, lucrul și locul și totul se petrece în liniște, în pace și rugăciune. Sufletul omnesc aici se înalță se înobilează dar face și educație, o temeinică educație religioasă. Eșind de aici te simți mai liniștit, mai bun, mai pacinic, mai aproape de înțelegerea învățătorilor evanghelice ale Mânt. Hristos.

Iată pentru-ce este de dorit peregrinajul și cercetarea cât mai deasă și din partea a cât mai mulți a locurilor sfinte.

Pesac

Preot. Grigorie Vermeșan.

Sărbătoarea protopopului Ioan Georgea.

Duminecă p. m. în 16 Septemvrie a. c. s'a ținut în Iacu adunarea generală a Despărțământului Astrei, sub prezidenția Prea Onoratului Domn protopop și revizor eparhial Ioan Georgea.

După luminoasa dare de seamă a fostului președinte, la cuvântul exmisul centrului din Sibiu Dl. Dr. Cristea, care face critica mentalității materialiste a vremurilor noastre, cărea îi opune idealismul mari-

lor noștri înaintași precum și a minoritarilor din țară. S'a constatat, că despărțământul Ineu al Astrei a muncit. Trecutul este o garanță pentru viitor. Face apel la înscrierea de noi membri și la începerea ofensivel culturale în masele poporului.

După înscrierea de noi membri din toate păturile sociale s'a trecut la alegerea noului comitet. Noul președinte, Mult Onoratul Domn administrator protopopesc Mihai Cosma, mulțumește pentru încrederea votată și apelează la binevoitorul concurs al tuturor.

Adunarea generală a ovaționat îndelung pe fostul ei președinte, Prea On. Domn prot. Ioan Georgea, actual revizor eparhial, manifestându-și sentimentele sale de grațitudine și simpatie pentru munca și priceperea depusă în direcția culturalizării maselor. Preoțimea tractuală, împreună cu Dnii. intelectuali ai Ineului, am dat apoi seara la ora 8, un banchet de despărțire, în onoarea Prea On. Domn revizor eparhial Ioan Georgea.

Sărbătorirea acestei personalități a vieții noastre bisericesti arădane, nici că s'ar fi putut face mai nimerit, decât în cadrele Astrei. Am primit în acest fericit prilej simbolul unei vieți, pusă în slujba bisericii și a neamului. Am văzut în această coincidență, simbolul muncii desinteresate atât de rară astăzi.

Numeroasele toasturi rostite la adresa sărbătoritului, au evidențiat unanimele regrete ale clerului tractual, pentru plecarea Prea On. Domn Ioan Georgea din fruntea tractului Ineu.

S'a zis oarecând, că cea mai frumoasă floare ce crește pe plaurile muritorilor, este floarea recunoștinții. Recunoștința însă este o floare rară, mai adeseori postumă — mai ales la noi. — De data aceasta însă recunoștința a înflorit și a dat roadă tocmai la timp. Proțimea tractuală n-a putut trece cu vederea despărțirea sa de fostul ei protopop, care în acelaș timp l-a fost nu numai, înaintestător ci și împreunălucrător într'u toate, astfel pentru pecetuirea sentimentelor de stimă și iubire a oferit sărbătoritului un mic cadou — orologiu de aur.—

Manifestarea spontană a sentimentelor de grațitudine și simpatie sunt indiciul evident al popularității sărbătoritului. Ori popularitatea este de două feluri. Una ieftină, câștigată prin orice mijloace iar alta binemeritată, eluptată prin muncă și cinste. Popularitatea sărbătoritului se'ntemeiază pe considerațiunile din urmă.

Manifestarea aceasta a impresionat adânc pe sărbătorit. A fost pentru Prea On. Dsa. cea mai mare satisfacție iar pentru preoțime o elocventă pildă de urmat. Trecerea sărbătoritului la o mai înaltă deregătorie ecleziastică nu poate decât să potențeze în sufletul preoțimii tractuale vechile sentimente de stimă și simpatie. Intru mulți ani!

Raportor.

Impresii la Sf. Mănăstire Bodrog.

Pe cursul Mureșului, în malul stâng, departe'n întinsul zării, pînă la plopii înalți, cu frunza tremurătoare, trecătorul zărește o turlă veche de biserică, în creștetul căreia stă înflptă măiestos „Sfânta cruce“, sclipind în bătaia razelor de soare...

În jur, pe 'ntreg cuprinsul, se 'ntind în rînduri ondulate lanuri de sămănături, brăzdate de șireagurile pomilor și tufe respirate... Natura aici și-a vărsat din belșug comoara. Drumurile șerpuite, în dese cotituri, — duc pe închinători spre sfânta Mănăstire.

Cântecul sacru al cloptelor din turn, anunță din vreme sosirea pelerinilor în cete, venind, pe rînd pe drum din mari îndepărtări. În cântece și imae s'apropie încet, cu preoții lor cucernici în frunte. În poarta „Cetății Sfinte“ sunt binevențați de Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Morușca, starețul Mănăstirii. Figura lui impunătoare, puterea darului de oratorie te cucerește, văzând în trînsul adevăratul slugitor al lui Hristos.

Primind coavoiturile, pe rîndul sosirii, binevențate de bunul stareț, cu smerenie adâncă încunjură „Sionul“, cad apoi în genunchi și își fac cruce, mulțumind lui Dumnezeu pentru ajutorul său.

Pe fețele lor obosite se oglindează mulțumirea sufletească, când unii iarăși revăd. lăcașul sfânt, iar celor noul veniți, li-se arată sf. icoana a Maicei Domnului.

Se așează apoi pe jos, pe iarbă în grupuri mai mari și mai mici se odihnesc pînă să le vină rîndul la sf. mărturisire și la slujbe de ajutor.

Pe timpul Vecerniei, 12 preoți în odăjdii sfinte, urmați de înalt Prea Cuviosul Părinte, și încunjuși de mii de pelerini, în cântării de „Cruții Tale ne închinăm Stăpâne“ și'n sunetul clopotelor pleacă pe „Drumul crucii“... Par'că cerul cu pămîntul și-a dat mîna păcii, a buneivori pe pămînt... Puțini ochi n'au vărsat lacrimi în aceste momente. Inimile cele mai împetrite se mișcă: sunt momente adânc pătrunzătoare.

14 popasuri am făcut; la 13 cruci, cu icoanele pămîntului Măntuitorului Christos. ne-am prosternat și am plîns... Ne-am plîns pe noi!... La cel din urmă, al așezării în mormînt, am simțit renaștere în sufletul nostru, convinși că celce a suferit atâtea chinuri va ajunge biruitor... Prin suferința și învierea Sa ne-a încredințat, că este Dumnezeu.

Moment impresionat a fost pentru toți popasul al 10-lea. Pe chip e zugrăvit momentul când Isus și-a încredințat pe mamă sa apostolului Ioan... În apropierea Arhimandritului sta buna Sa mamă, o femeie adânc evlavioasă, căreia dela începutul drumului nu i-a încetat plînsul din ochi. Aici, la această scenă, a plîns, a plîns mama, a plîns de bucurie că lată-și vede fiul său scump, tîlmăcind Scriptura și calea spre ceruri. Fericită mamă cum stai lângă fiului Tău, așa cum odinioară mironoșitele împreună cu Sfânta Mamă sta la picioarele Măntuitorului, potolindu-și setea sufletului lor cu apa cea vie a măntuirii...

Cu popasul al 14-lea se sfîrșește drumul crucii și drumul nostru de adunire religioasă. Genunchii noștri se pleacă. Părintele Arhimandrit rostește cuvintele hotărâtoare: „și sfânta învierea Ta o lăudăm și o mărim“... După ce rostește cu glas tare „Tatăl nostru“ cuvintele: „vină împărăția Ta, facă-se voia Ta,

precum în cer așa și pe pămînt“ sunt apăsate ca să se știe de toții, că aceasta e scopul și ținta noastră creștinească.

În puterea nopții, mil de lumini aprinse suat martore atător priveghitori... E o priveliște, par'că un petec mare din cerul înstelat s'ar fi așezat pe pămînt și cum îngerii ne'ncetat cântă imnuri sfinte în jurul Dumnezeirii, așa și aici închinătorii în rînduri dese, încunjură „Sionul“, căruia Dumnezeu din ceruri i-a dat spre păstrare chipul Maicei sale...

În ziua sărbătorii la două Liturgii de noapte și de zi perelini împărtășindu-se cu preacurat Trupul lui Christos, renăscuți în suflet își iau rîma bun dela sf. Mănăstire încunjurându-o... Apoi pleacă spre satul, spre casele lor. Iar „Crucea“ din vârful clopotniței, în nădejdea revederii îi petrece departe în zare cât ține orizontul.

Cornel Mureșan,
preot.

Banca baptistă din Oravița.

Din Oravița ni se scrie: Intrînd în discuție cu orișicare baptist referitor la orișice, numai decît te trezești că scoate din buzunar Noul Testament (Biblia) și-ți arată diferite texte și cuvinte zicînd că trebuie să ne ținem numai după Sf. Scriptură că aceasta este sfîntă, iar dacă voești săi spuni că nu este cu putință ca să poată îndeplini nimenia toate cele scrise în cartea sfîntă, respectivul ca care ai de vorbă imediat deschidă la Epistola lui Iacob cap 2 vers 10 și cetește următoarele cuvinte „căci oricine va păzi toate și va greși una, va fi vinovat în toate“ iar dacă voești să le spuni mai departe, că nu sunt toate așa după cum le cetîți, îndată te pomenești că cetește la II. Timotei c. 3v. 16. „Toată scriptura este însuflată de D-zeu“ și nu se poate scoate afară nimic din ea că D-zeu v'a scoate partea aceluia din cartea vieții, nici să adaugă cineva, că D-zeu v'a adauge la pedepsele aceluia. bine foarte bine și frumos lucru dela D-nii baptiști, dar ce facem acum fraților baptiști cu cuvintele Profetului David?, Psalm 15 v. 5 unde zice: „Banii să nu dai cu camătă“. Ce ziceți aici că aveți bancă și dați bani cu camătă? unde scrie Scriptura cea însuflată de D-zeu ???, oare nu vă mustră conștiința că vă va pedepsi D-zeu care judecă fără părtinire?, ce ve-ți răspunde la cuvintele lui D-zeu unde zice, să nu iai camătă nici dela vecinul tău, nici dela fratele tău nici dela străinul oricare ar fi el, ci temete de D-zeu că eu sunt Iehova D-zeul Oștirilor, Moise III. 25, 35—39, unde să ascundem aceste cuvinte?, căci ziua judecării ne vom judeca după cele scrise în cartea sfîntă, și voi pentru banii ați uitați pe D-zeu, care au zis ca banul este rădăcina tuturor răutăților, iar voi ați plecat pe urmele lui Gehazi, și pe urma lui Balaam, după plata nedreptății, și afară de toate acestea ce vom răspunde la cuvintele ap. Pavel Cor. II. 6, 14. „Să nu

vă înjugați cu cei necredincioși" și să n'aveți nici o împărțire cu ei, precum nici Christos nu are cu Diavolului, iar voi ați pus char la cârma voastră pe fiul Diavolului, care va minți și v'a înșelat dela început, și v'a minți și v'a înșela până la sfârșit, care noaptea e pasere zburătoare, iar ziua e șoarece, ce se zice „Potlogari” — iar tu casierule „Iudo” — care ai vândut pe Domnul tău care au murit pentru tine ai distrus turma care ți-a fost încredințată la Bozovici și ai părăsit-o ca să fi casiri la bani cum au fost și Iuda, te as gur că n'o să ajungi mai bine decât Iuda care tot pentru bani și-au vîndut ce au avut mai scump, iar tu Papo dela Prilipeți care te'ai înălțat până ia cer, să ști că ai să te cobori până la iad, tu Ahabe care ești ucigător de suflet, ceta ce te numești mai presus de toate, tu Saule ceta ce prigonești pe David să-l ucizi, tu însuși ai să cazi în sabia ta ca și Saul, tu Adversarule a sosit timpul tău, că văd că lucrezi, că oficiul tău cel mai presus ca Mântuitorul nu poate ierta nimic ci ucide și omoară, Iehova D-zeul cel viu care privește din Cer jos pe pământ cel ce vede și știe lucrul fiecărui va șterge numele tău din cartea celor mântuți sigur că-l va șterge al tău și al tuturor consoților tăi care trăesc sub dictatura ta, Tronul tău se va dărâma, iar Christos cu ai săi cei mici și slabi va rămănia, căci și cerul și pământul se vor desfința, iar cuvântul Mântuitorului până-n veci va rămănia.

Dumnezeu și Ideia Divinității.

Conferință ținută în căminul cultural german din Lugoj de către Victor Orendi-Hommenau.*)

*) V. O. H. literat și poet german reputat, filoromân, care a tradus în nemțește în versuri f. succese mai multe poezii din Eminescu și alți poeți români. Nota traducătorului.

Când în anul 1906 renumitul champion pentru libertate germano-american *Carol Schurz*, care în noua sa patrie ajunsese până la demnitatea unui ministru de Interne, *zacea pe patul morții*, el a rostit cuvintele de o eternă frumusețe:

„Eu sunt idealist! Ideile sunt ca stelele de pe ceriu, noi nu le putem prinde cu mâna, dar'ele conduc navigatorul af'ător pe mare la portul sigur. Viața tridă, dusă în lipsuri, bogată în decepțiuni de tot felul și împreunată cu sbuciumări și suferințele lui *Carol Schurz*, nu l'a putut clătina în drumul său, pe care a pornit și când ca moșneag de 75 ani se afla în pragul morții, idealismul său a fost tot atât de tiner și v'guros ca și atunci când ca feciorandru și-a fost părăsit patria badenă, casa părintească și familia, pentru ca să nu fie silit a deveni necredincios idelelor sale.

Dar ce vedem astăzi? Unde mai aflăm idealism curat, care întărște pe om și îl înalță? Lumea a devenit brutală ca nici când mai înainte; ușorătatea și trivialitatea au ajuns la largul lor, eul propriu se ob-

trude în mod nerușinat la fruntea trebilor de dragul avantajelor personale; chimera vanității și pofta de putere serbează orgii și cu cât mai îndrăzneț trece careva peste limitele permise, trase din străbuni, vulgul atât mai mult îl admiră, îl ovaționează și deja fragedul tineret abia mai cunoaște altă țintă decât a gusta în belșug din toate plăcerile vieții ca după aceea, — când bărbatul de odinioară își puna întreaga sa putere de lucru și permanenta luptă pentru existență, — el cel încă îmberbi să înmulțească numărul blazaților și al tâmpiților certați cu toată lumea, cari nu mai cunosc altceva decât stomacul lor și binele propriu.

Cel-ce însă se gândește numai la sine și la procepseala proprie îngrijindu-se exclusiv numai de existența sa, acela își va parcurge calea vieții nu numai fără idealuri, ci și fără vre-o schintee de dragoste; pentru unul ca acesta, iubirea, ce învinge toate durerile și neville, va rămănea un fenomen necunoscut, iar cugetul că tatăl iubirei este însuși *Dumnezeu* și că de dincolo deasupra stelelor un creator atotputernic a trimis iubirea pe pământ, abia va respândi cândva lumină și căldură în sufletul său gol și sterp.

Dar ce frumos cântă poetul german *Iulu Hammer* într'una din poeziile sale zicând: „O vezi cum soarele surăde privește, florile și stelele, caută în tine, caută în juru-ți și învață, învață mereu, că *Dumnezeu* este iubirea și chemarea iubirei te-a creat pe tine și lumea cea frumoasă toată”.

Și ce mare este lumea aceasta! Să luăm un telescop la mână, sau să privim chiar numai cu ochiul liber spre cerul înstelat, cum se va pierde privirea noastră în cele lumi scilpicioase și lucitoare, cari rotează după legi fixe și eterne deasupra capului nostru. Dar abia o mică acumulație a sorilor cari, la distanțe necunoscute conduse de mâna lui Dzeu, duc o viață luminoasă, sunt indicate pe hărțile noastre stelare, precum le aflăm în opurile astronomice și geografice. Și de mirare! sori formidabili, acărora dimensiuni abia ni le putem imagina, pe hărțile stelare se văd numai ca niște mici puncte negre, ce se numesc astri de prima, de a doua, de a treia și de a patra mărime, d. e. *Aldebaran*, stea de prima mărime, care se află la o depărtare de 59 ani optici dela noi, așa că ar trebui cca 560 bilioane de Kilometri să parcurgem în spațiu pentruca în 500 milioane de ani să ajungem în fine la ținta dorită. Și întreaga aceasta cale volantă e împopulată cu sori și planete, cari *toate* — în ceea-ce privește mărimea — lasă cu mult în urmă pământul nostru, de și pe hărțile noastre stelare acelea se prezintă numai ca niște puncte negre minuscule.

Acum să ne permitem plăcerea de a ne închipui globul nostru terestru cu ai săi locuitori de 1800 milioane ca un mic punct negru, iar punctul acesta corespunzător părților singuraticale ale pământului să-l împărțim în cinci părți și pe fiecare din acestea să o descompunem încă în atâtea și atâtea bucăți corespunzător țărilor particulare, ce să află pe partea respectivă a globului pământesc, în ce micime microscopică ar trebui atunci se apară punctele, cari ar îndegeta d. e. Germania, Anglia, Rusia sau patria noastră! Noi numai cu ochiul liber sigur, că nu le-am mai putea observa și totuși un atare stat după concepțunea noastră e deja o țară mare, o puternică împărăție, ce numără ceva în lume. Dar să mergem cu un paș și mai departe. Să ne imaginăm orașele-capi-

talele ca Berlinul, Londra, Parisul, Bucureștiul și Viena ca puncte negre pe o hartă stelară și apoi și orașele mai mici ca Timișoara, Aradul sau Lugojul, cine și-ar mai putea închipi în cazul acesta, că ar mai putea descoperi aici cu lentila o părticică minusculă? Dar oare am fi terminat deja cu aceasta? Oare nu am putea să mergem cu un paș și mai departe? Oare să nu putem spune, că Lugojul are 25.000 locuitori? Să împărțim acum părticica restantă mai departe în 25.000 părticele și apoi să ne cugetăm la atomul, care ar avea acum să reprezinte în planul ceresc pe un singur locuitor al orașului Lugoj, sau pe un alt biet muritor de pe extinsul rotogol al pământului și atunci vom recunoaște de-a binele neputința și nimicirea noastră proprie, dar cu toate acestea tot se mai află încă ființe, dotate afirmativ cu rațiune, cari în fața universului și a necuprinsei creațiune a lumii cu minoanele sale de sori și stele se pun în pozitură și cu gura nespălată, sau chiar și pe motive științifice la aparență cutează a nega existența unui Dumnezeu Atotputernic!

Unii oameni închipuți din cale afară se complac întru constatarea, cumcă credința în D-zeu la singuraticile popoare ar fi izvorit din simțul fricii de puterile naturii, dar uită, că chiar și animalul mai puțin dezvoltat posedă instinctul, care îl conduce mai sigur, decât mii de stâlpi de drum cu semne, ce se văd deja dela distanțe și că instinctul acesta nu înșală nici odată. — Pasărea își clădește cuibul primăvara de și nu i-a povestit nimenea de ouat și de scosul pulilor. Albina și prepară faguri artistici pentru miere, pe care o adună din mii de flori și floricele cu toate că n'a învățat deprinderea aceasta dela nime. Rândunica zboară mână de o putere nevăzută în direcția adevărată spre sud, deci *numai omul singur* să n'albe instinctul ori presimțirea ce garantează adevărul? Să fie oare conștiința din sinul nostru și dorul tăcut al sufletului, ce trăește în oare-care formă în tot omul din lume, fie chiar și numai în subconștiința sa, numai un prejudiciu, o rătăcire, o iluzie amăgitoare a fantaziei iritate? Și pe când paserea își clădește cuibul și albina își pregătește merea, pe atunci omul face poezii, meditează filozofează și devine artist. Ceea ce face pe om adevărat, — scrie Steward Honston *Chamberlain*, savantul autor al opului: „Bazele secolului al nouăsprezecelea — deosebit de *toate ființele* chiar și de animalele omenești, aceea este când ajunge să *inventeze nesilit*, este capabilitatea sa neasămănată de a lucra liber, nu constrâns de natură, sau pentru a folosi un termen mai corespunzător și de un înțeles mai adânc, — când nevoia, care îl îndeamnă să inventeze, intră în conștiința sa numai mult *din-afară*, ci din *lăuntrul* său, când aceea ce a constituit binele său, va deveni un sanctuar pentru dânsul. — Hotărâtor este momentul, în care omul devine artist. — Deci, ceea-ce numim noi personalitate, să fie aceasta numai o masă mai mică ori mai mare de carne, ce cu mușchii și nervii e lipită pe un schelet de oase mai tare ori mai slabe? Dar și atunci rămâne încă deschisă întrebarea, că propriaminte ce face, ca carnea și oasele din om să crească și să se desvoalte, pentru că chiar așa dela sine numai, fără vre-un mediu miraculos secret, tot nu va succede lucrul, căci altcum pentru gospodinele noastre problema lipsei de carne ar fi deja de mult rezolvată și măcelarii n'ar avea tocmai mult de lucru, pentru de a preface peste noapte o pulpă de vițel de 6 kilograme într'una de o greutate dublă.

Eul meu este cu totul diferit de eul tău ori cât de mult ne-am asemăna la trup și la statură. căci *esențialul* nu este de loc aceea, ce se prezintă ochiului, ci un ce veșnic nevăzut, ce lucrează în uol, ce ne mână pe *aceasta* ori pe *aceea* cale și ne îndeamnă spre bine ori spre rău, un ce, ce filozofii numesc *voință*, ce trăește în univers din eternitate.

Aceasta voință, pe care noi la oameni o numim suflet, viază nu numai în animale și plante, ci chiar și în cristalul cel mai simplu ca lege eternă, ce dă propria minte acestui cristal felul și forma. Eu de și pot o sută de ori după olaltă să disolv în apă zahăr, sare, sau piatră acră și să prefac masa aceasta solidă în fluid tate, pusă însă aceasta masă pe o placă de metal fierbinte aceea tot de atâtea ori se va reface cristalizându-se de nou în forma sa veche originală și nu se va lăsa înșelată de a deveni alt-ceva decât ceea-ce a fost întotdeauna, sau ce trebuie să fie cât va sta lumea.

Atare cristal, însă un cristal nobil, de felul cel mai prețios este și omul, care nu poate avea în sine mai puțină putere ca sarea și ca zahărul ori de câte ori s'ar descompune sau ar muri voința, legea eternă sufletul divin dintr'ânsul va acționa întotdeauna ca individ și nu va înceta nici când să lucreze, după cum însuși *Goethe*, despre care sigur, că nimenea nu va putea afirma, că ar fi fost un fantast, suține aceasta credință într'una, din scrierile sale zicând: „Convingerea continuității noastre îmi izvorește din conceptul activității, căci dacă eu snt neîncetat activ până la sfârșitul meu, atunci natura este obligată să-mi deo o altă formă de existență, dacă cea de acum nu-mi mai poate susține spiritul”.

Deci eu posed un suflet, care este nemuritor, sunt în stare cu mintea mea omenească mărginită să cuget—

„*Cogito, ergo sum*”, pot prin cele două ferestruțe din orbitele ochilor mei să văz, iar cu mijlocirea celorlalte senzuri, pot să aud, să simt și să gust; animalele probabil, că vor fi dispunând încă și de alte facultăți, pe cari noi, le vom fi pierdut și totuși eu să mă fi trezit pe lumea aceasta, iacă așa, numai din întâmplare și să fi provenit din nimica, ori din o masă neînsuflețită? Oare numai eu să am privilegiul de a dispune de niște însușiri deosebite, iar *puterea respectivă*, căreia am să-i mulțumesc existența mea să fie oare moartă și anorganică?

Sunt oare provenit dintr'un butuc de lemn? Să fie oare originea provenienței mele simplaminte o ființă, fără puterea de gândire, fără dorul lumii și-a înțelepciunii și lipsită de facultatea simțurilor? Aci umbliă un orologiu. Pornit-a oare mecanismul său dela sine? *Acolo* iar cuvântul rostit este condus la distanțe de mii de mile. Nu este oare nimenea la mijloc, care dispunând de putere spirituală să dirigeze undele electrice în direcțiunea dorită?

Dacă din cele expuse până aci, voesc să trag oare-cari concluziuni, putând deci să mă cuget logic și să raționez înțelepțește, atunci negreșit că trebuie să admit necondiționat, că în univers afară de mine trebuie să existe încă o putere spirituală neasămănat mai superioară ca a mea, precum și-o atotputernicie, care deja mii de ani, e la lucru de a întocmi creațiunea după un plan binechibzuit spre binele meu și al tău și al nostru al tuturor.

Este o frază uzată cu care obicinuesc necredincioșii, a ne întâmpina zicând: „Ei, dacă ar fi un ce,

un Dumnezeu în ceriu, atunci aceasta și aceea nu se potriveau așa și așa, sau că una și alta nu se putea întâmpla ș.a. ș.a. Cel-ce raționează însă în chipul și felul acesta, acela de bună seamă, că nu s'a ocupat nici când în viața sa cu esența lucrului, căci altcum ar trebui să știe, că și tatăl cel mai bun și mama cea mai îngrijită de copil săi, nu-i poate feri și scuti de rău, dacă aceștia nesocotesc și nu ascultă de loc de sfaturile și de admonițiunile bine voitoare părintești. Ce încumetare și îndrăzneală din partea omului, să voiască a rezolvi toate enigmele providenței, să voiască a smulge vâlul de pe secretele eterne ale Atotputerniciei, când el cu mintea lui cea mărginită, nu înțelege, că ce-i servește într'un caz sau altul spre bine și spre folos! Dar sârmanul de el, dânsul poate face ce vrea și pe aripele gândului se poate avânta până la culmile cerești, lucrul primordial și pe cel din urmă însă tot că nici odată nu va ajunge să-l înțeleagă fără Dzeu și ajutorul Lui, dar nici în mizerie nu va cădea *nici când* de tot, dacă își va pune încrederea sa în Dânsul.

Este fapt îndeobște cunoscut, că tocmai cei mai celebri naturaliști și cei mai învățați oameni din lume, erau de o credință firmă și neclătinată în D-zeu. Voiesc să numesc numai pe un Sir Isaac Newton, întemeietorul de renume mondială al fizicii matematice și al astronomiei fizicale, pe ambii astronomi: Ioan Henrich de Mädler, exploratorul lunii, pe un Camille Flammarion, acesta a scris o carte despre viața după moarte — pe frații Alexandru și Villam de Humboldt cel dintâiu binemeritat pentru descrierea pământului, al doilea renumit ca limbist, care a scris numeroase opuri deschizând drumuri și orizonturi nouă, pe exploratorii sufletului animalic Brehm și Scheitlin și încă alte spirite distinse cari împreună cu filosoful Schopenhauer au susținut cu tărie teza cumcă moartea, adevărată că pune sfârșit vieții trupesti, dar nici decum nu poate curma *existența* noastră *spirituală*, de oare-ce numai curat ce este din materie, respective numai materia este muritoare. Doar și cea mai simplă și elementară lege fizicală încă ne învață, cum că materia pură, din propria sa putere, nu poate nici să crească, nici să se desvoalte și nici să se miște cumva liber. Iar dacă totuși se întâmplă aceasta în vre-un corp oarecare, dovadă că în corpul acela viețuiește ceva, ce *nu* e material, adică ce e imaterial de vreme ce se poate mișca și poate acționa din inițiativă proprie, o însușire, pe care corpuri materiale în sensul legilor fizicale, *nu* o pot produce. Și astfel trăește și Dumnezeu în univers ca spirit invizibil și mă pătrunde pe mine și pe tine și pe noi toți și nu-și uită de nici unul din copiii săi pământești cari se adresează către El și imploară ajutorul Lui. La tot cazul însă, că faptele mele trebuie să stea în consonanță cu rugăciunea mea. Nu-mi este permis să mințesc pe D-zeu zicând: „Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum iertăm și noi greșiților noștri” și apoi să duc și pe mai departe ură și mânie în inima mea față de cel-ce mi-a greșit. Dar nu-mi este iertat nici aceea, să stau în biserică ca zdrobit și ca un biet păcătos, căindu-mă numai din buze pentru păcatele și fărădelegile mele, iar acasă să chinul slugile și argații în mod neomenesc și lor să nu le îngădui nici măcar o jumătate de oră, ca și ei să poată veni la biserică și să se roage Lui D-zeu. — Rugăciunea și viața, faptele și credința trebuiesc să conștănescă ca din această consonanță să poată apoi resări să-

mânța nobilă, ce leagă laolaltă în armonie frumoasă pe om cu providența.

Nu alt individ mai puțin genial ca filosoful Kant, reputatul autor al opului: „*Critica rațiunii pure*” a zis că a avea religie este de datorința omului către sine însuși. Iar Pascal zice, că religia este mai puțin un subiect al rațiunii decât al inimii și spre a avea religie, trebuie ca înainte de toate să ai o inimă caldă în sinul tău, în care să bată pulsul lumii întregi. Virtutea genialitatea și bunătatea, după Schamberlain nu se află nici când în natură mecanică, acelea izvoresc din suflet, căci natura — după *Multatuli*, vestitul profund cugetătorul olandez — e totdeauna proastă și brutală. Abia acolo unde manifestă sufletul, unde se relevă D-zeu, începe natura a luci ca un soare mândru, pământul înverzeste și înflorește, văzduhul e plin de odor plăcut și în el răsună cântări frumoase, cerul se înseninează și se arată în toată splendoarea sa, în adâncul inimii omului încolțește dragostea, ce ne înalță peste câmpii și peste dealuri și ne eliberează de toate legăturile pământești descoperind în noi juvaerul bunătății.

Ce tăcut și pacinic zace lumea acolo „unde omul nu ajunge cu chinul său” ce splendide și mărețe sunt opurile minunate pe cari natura însuflețită și fiica ei arta, le-a produs ca prin vrajă în valea noastră a plângerii; ce majestos murmură Rinul și Dunărea, ce curg peste globul terestru și ce admirabil și încântător resună limba unui *Richard Wagner*, marele compozitor muzical, care prin sunete imortale știa să exprime cu atâta măiestrie luciul auriu al Rinului și farmecul Dunării! Fie că la Roma, în „urbea eternă” te duci ca pelerin cucernic la biserica Sf.ului Petru ori că pe la schiturile legendare din munții hercinici ești adâncit în rugăciuni evlavioase, fie că umbli prin grădinele superbe ale castelului regal din Versailles, sau că treci prin tufișele de lauri din Grecia, ori că stând înaintea unui tablou de alui Rembrandt, sau alui Tizian, recunoști divinitatea care a purtat penelul artistului fie că cuprins de admirațiune pioasă pășești prin halele catedralei din Colonia, în tot locul vei simți în față adierea unei suflări curate, care pe tine și pe mine și pe noi toți ne ridică din lutul pământesc și ne înalță însus către sferile cerești spre claritate, adevăr și lumină. . . .

Au urești tu pe un *Goethe* sau poți să fi inamicul unui *Mihailu Eminescu*? Au *Behring* și *Röntgen* n'au devenit ambii binefăcători ai omenirii întregi? Au lucrat doar renumiții inventatori *Edison* și *Marconi* numai pentru sine? Nu admiri tu opera gigantică a unui conte *Zeppelin* și nu voești să cetești o carte pe motiv că arta tipografică a fost descoperită de un *Germân*?

Au un *Jean Jaques Rousseau* un *Victor Hugo*, un *Moliere*, dar și un *Caragiale*, un *Enric Heine*, un conte ca *Stefan Széchenyi*, un *Alighiere Dante* nu au fost ei cu toții tot atâtea spirite ingenioase, pe cari a-i poseda au servit spre onoarea *fiecărei* națiuni din care au făcut parte? Și ce aspect de fapt sărăcăcios ar oferi lumea, dacă popoarele singuratice ar renunța deodată la izbânzile și cuceririle artei și a științei, numai pentru că provin din țară „străină”? Dar propria minte cum se prezintă în realitate situația pe gomila aceasta de furnici, pe care o locuim? Un popor este dușman de moarte celuilalt, o națiune ar vrea să nimicească pe cealaltă, oameni preținși culți și de aici și de acolo se ceartă și se luptă înversunați

până la cuțite unul cu altul, valorile discordiei sunt atât de mari, încât buna înțelegere, iubirea de aproapele, fericirea omenească moralitatea, cultura și credința în D-zeu se cufundă și se prăbușesc în noapte și întunecime, și Belzebug, la lumina făcliei roșie ca sângele, își joacă mendrele peste tot pământul. Dar oare de aceea a fost răstignit Mântuitorul lumii? De aceea au viețuit oamenii de știință cu sete de cercetare carl și-au pus viața întreagă în serviciul obșteș al omenimei? Și oare de aceea s'au născut în lume poeți și artiști de spririt uriaș, pentru a o lumina cu splendoarea lor? — Ura care după împăratul Maximilian nu are nici când o bază rațională („*La haine n'est jamais raisonnable*...”) a suferit naufragiu în războiul dezastruos al anilor din urmă deci cum ar fi acum, dacă în cele din urmă vestea binecuvântată a Sfintei Cruci ar ajunge îndrepturile sale de a birui? Ce nimerit grăește Ludovic Ganghoffer în *Apostolul Rural* al său zicând: „Cu bunătatea și iertarea ajungi mai departe decât cu injurătura. Și dacă știm cum sunt croiți oamenii și vom ținea puțin seamă de slăbiciunile lor, atunci mai ușor vom putea eși la cale cu ei“.

Recunoașterea acestui adevăr, natural numai acela o va putea obține, care nu e de credință deșartă, că întregul univers se învârte exclusiv în jurul persoanei sale iubite, având el să-și miște numai degetul cel mic, pentruca apoi toate celelalte ființe să cadă în ghenun:hi înaintea lui. Numai cel-ce crede în mărghinirea sa de pe pământ, numai cel-ce este pătruns cu adevărat de credința originii divine a sufletului său și crede ferm în ocărmuirea nemărginită a unei providențe binevoitoare, singur numai acela va afla pe Dumnezeu, va afla dragostea, cari îl vor imprima pecetea cerească — vecinic luminător deasupra capului nostru — în propria sa inimă neînfrănată ca o soție a păcii. Noi toți, cari am învățat odinioară așa numita regula de trei, știm că din trei părți ale unei proporții se poate computa ușor partea a patra. Astfel și pe D-zeu îl vom afla imediat, dacă din microcosmul, în care locuim, din mărghinirea aceasta plină de păsură și suferințe și în fine, dacă din îndepărtările clare ale vecinicii în cari noi abia însemnăm mai mult decât un modest grăunte de praf, vom concluda lor a *patra* mărime, care mai presus de timp și spațiu predomnește întregul univers.

Cel-ce nu-e capabil de raționarea aceasta, acela să nu se mire de loc, dacă în toată viața sa nu-i va succeda să rezolve bine măcar una din socotelile sale. — Chiar și regula de trei — cea mare a existenței omenești nu se poate rezolva fără partea a patra.

Expunerile de mai sus, să ne întărească deci în credința firmă și neclătinată, că există cu adevărat o ființă supremă, există D-zeu, care este *Tatăl nostru* al tuturor și Domnul Domnilor, a căuia este împărăția și puterea și mărirea în veci-vecilor. Amin.

Sânicolaul-mare, la 23 August 1928.

Tradus din „*Tem. Zeitung*“ de către

Nicolae Fizeșianu

protopop mil. ort. rom. în retr.

Revenie la ortodoxie. Credinciosul nostru Gheorghe Răsman din Gașa, ademenit de farizeii noului testament și-a fost părăsit legea străbună cu ocasiunea căsătoriei sale cu actuala sa soție Florița Boar. După

ani mulți de orbecare prin întuneric, acum au revenit amândoi acolo, de unde pleaseră. A fost mare bucurie cu ocazia acestei reveniri, dar mai ales mare a fost bucuriac la ceremonia botezării și ungerii cu sf. Mir a fetei lor Zeni.

Nr. 5047—1928.

Ordin Circular.

Veneratul Consiliu Central Bisericesc, cu adresa Nr. 2997 din 6 Septembrie a. c. ne aduce la cunoștință că Consiliul Legislativ — ocupându-se cu sancțiunile ce sunt a se înscrie în viitorul Cod penal, împotriva scrierilor, filmelor etc. imorale sau pornografice — a înscris în noul Cod penal suficiente sancțiuni pentru toate formele de manifestare ale obscenității.

S'a făcut din acest delict un delict cu caracter internațional în sensul că va putea fi pedepsit la noi în Țară, chiar când faptul se va petrecut în străinătate, dacă infractorul va fi prins în țara noastră și nu va fi fost pedepsit în străinătate, independent de naționalitatea sa.

S'a prevăzut o agravare de pedeapsă în cazul când oferirea, vânzarea etc. a scrierilor, desaturile obscene sau imorale se vor fi făcut unui minor.

În consecință îndatorăm pe Cucernicii Preoți și pe Prea Cucernicii Protopresbiteri, ca în cazuri date să semneleze prin intermediul superiorităților bisericesti, orice fel de scrieri susceptibile de a primi sancțiunea penală, prevăzută în viitorul Cod penal.

Consiliul Eparhial ort. rom. Arad.

Publicație de licitație.

Pentru darea în întreprindere a lucrărilor de renovare a casei parohiale din Seceani, protopoplatul Vinga, să publice licitație minuendă pe ziua de 21 Octombrie 1928 ora 3 d. m. la Școala primară din Seceani.

1. Planul devizul de spese se pot vedea la oficiu parohial din loc.

2. Concurenții vor înaluta deodată cu ofertele lor și vadiu de 10% din prețul oferit.

3. Anteprenorul pe care va rămânea lucrarea va solvi cheltuielile pentru compunerea planului și a devizului aprobat.

4. Concurenții nu pot pretinde nici un fel de cheltuieli pentru participare la licitație.

5. Consiliul parohial își rezervă dreptul de a preda lucrarea aceluia anteprenor, în care va avea mai mare încredere.

Consiliul parohial.

CONCURSE

În temeiul rezoluțiunii Ven. Consiliu Eparhial Nr. 4337 | 928 prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul Biserica și Școala, îndeplinirea parohiei din nou înființate din comuna Munar.

Venitele parohiei sunt:

1. Sesiunea parohială constatătoare din 32 jug. cad. pământ arător.
2. Stolele legale.
3. Birul preoțesc și anume pentru 1 loc întreg de casă 15 litre grâu, pentru 1/2 loc de casă 1/2 litre grâu, iar de jug. 2 litre de grâu.
4. Întregirea dela stat, pe care însă parohia nu o garantează.
5. Locuințele în natură.
6. Parohia este de cl. II (dova)

Alesul va catehiza elevii școlii primare, va predica regulat în sfânta biserică și va suporta toate dările după venitul parohial. Recurenții să-și înainteze cererile de recurs adresate consiliului parohial ort. rom. din Munar și însoțite cu documentele de calificare și dovezile de serviciu, Oficiului protopopesc ort. român B. Comloș, iar dânsii să se prezinte cu observarea dispozițiilor § 33 a Regulamentului pentru parohii în sfânta biserică din Munar spre a se face cunoscuți credincioșilor.

Recurenții din alte Eparhii vor produce învoirea Prea Sfinției Sale D-lui Episcop Diecezan de a putea recurge la acesta parohie

Munar din ședința Consiliului parohial dela 2 Septembrie 1928.

(ss) *Leon Blaga* (ss) *Sava Ionescu*
președintele notar

În înțelegere cu: (ss) *Dr. Ștefan Cloroian* pp. ort. rom.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante Dieci se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea parohială 40 jughere.
2. Casa parohială și 2 intravilane
3. Stolele legale.
4. Birul legal luat în concurs din oficiu
5. Întregirea Salarului dela Stat, pentru care parohia nu ia răspundere.

Parohia e de clasa I-a, în lipsa recurenților de cl. I. sunt admiși și recurenți de clasa a II-a.

Alesul va predica regulat, va catehiza la școlile primare din loc, și va suporta dările după beneficiul său.

Recursele ajustate cu documentele prescrise, adresate V. Consiliului parohial din Dieci, se vor trimite Oficiului Protopopesc în Gurahonț în termenul concursual. Reflectanții pe lângă stricta observare a § 33

din Regulamentul pentru parohii, se vor prezenta în sf. biserică pentru a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale. Cei din alte dieceze vor produce act dela Prea Sf. Episcopul nostru diecezan

Consiliul Parohial.

În conțelegere cu Const. Lazar adm. ppsc.

—□— 2—3

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de cl. III. Ohaba-Lungă din tractul Balințului, să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul Biserica și Școala. Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Usufurului sesiunii parohiale de 32 lughere.
2. Intravilan de 1/2 jugăr.
3. Stolele legale.
4. Întregirea dela stat. Reflectanții la acest post au să-și înainteze petițiile concursuale, instruite amăsurat regulamentelor în vigoare, Consiliului parohial din Ohaba-Lungă, pe calea oficiului protopopesc al Balințului din Leu useșit și sunt poftiți a se prezenta în termenul concursual, în ziua Duminecă s'au sărbătoare în sf. biserică din Ohaba-Lungă spre a-și arăta dexteritatea în cântare, tipic și oratoric. Alesul are să suporte toate sarcinile publice după beneficiile din parohie.

Casă parohială nu este, alesul are singur să se îngrijească de locuință. Dorința consiliului parohial este ca reflectantul să fie și învățător, și ca atare ar avea locuință la școală. Întrucât reflectanții sunt din altă dieceză trebuie să arate învoirea P. S. D. Episcop diecezan. D. c. m. s. Nicolae Burdea m. p. preș. cons. paroh. Petru Benescu m. p. not. cons. paroh.

În înțelegerea cu: *Ioan Tîfu* adm. protopopesc.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal, cu drept de succesiune, pe lângă parohul Nicolae Raichel din *lancahid* (lanovmost, Reg. S. H. S.) se publică din nou concurs cu termen de 45 zile dela prima apariție în organul oficios „Biserica și Școala“

Venitele împreunate cu acest post sunt:

- 1) Jumătate din sesiunea parohială constatătoare din 32 jugh. cad.
 - 2) Jumătate din birul parohial.
 - 3) Jumătate din stolele legale.
 - 4) Jumătate din dotațiunea parohului dela stat.
- Parohia este de cl. I, dar se admit și reflectanți cu calificare de cl. II.

Alesul va predica regulat în sf. biserică va catehiza fără renumerație specială și va plăti toate impozitele după beneficiul său.

Recursele ajustate cu documentele prescrise se vor adresa consiliului parohial din lancahid și se vor trimite oficiului parohial din Sarcă (Jugoslavia) în termenul concursual. Reflectanții pe lângă observarea dispozițiilor din § 33 a Reg. pentru parohii se vor prezenta în sf. biserică din lancahid pentru a-și arăta dexteritatea în oratoric și cele rituale. Cei din altă dieceză vor produce act despre concesiunea Prea Sf. Sale D-lui Episcop diecezan, că pot recurge.

Consiliul parohial.

În înțelegere cu: adm. tractual *Gherasim Andru*

□ 2—3

Redactor responsabil: *SIVION STANA*.

Cenzurat: Prefectura Județului.